

Sygnatura akt II Ca 63/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny - Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Oleksiak

Sędziowie: SO Krzysztof Wąsik (sprawozdawca)

SR (del.) Anna Sikora - Ciba

Protokolant sądowy: Piotr Łączny

po rozpoznaniu w dniu 31 marca 2015 roku w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. G.

przy interwencji ubocznej A. D.

przeciwko (...)

o ustalenie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie

z dnia 12 listopada 2014 r., sygnatura akt VI C 999/13/S

1. oddała apelację;
2. nie obciąża powódki kosztami postępowania odwoławczego.

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 31 marca 2015 r.

Powódka B. G. wniosła o ustalenie, że przysługuje jej prawo do lokalu socjalnego z zasobu mieszkaniowego (...)wskazując, że prawomocnym wyrokiem zaocznym z dnia 16 grudnia 2010 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie orzekł wobec niej eksmisję z lokalu mieszkalnego ustalając, że nie przysługuje jej prawo do lokalu socjalnego. Powódka spełnia kryteria do przyznania jej lokalu socjalnego, jest bowiem rencistką i otrzymuje świadczenie z pomocy społecznej, a ponadto posiada orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, cierpi na zaburzenia depresyjno-lekowe, padaczkę, nadciśnienie i cukrzycę typu II. Jako podstawę prawną żądania powódka wskazała art. 35 ust. 4 ustawy o ochronie praw lokatorów [uopl]. W jej ocenie wyrok eksmisyjny nie uniemożliwia orzekania w sprawie niniejszej w zakresie ustalenia prawa do lokalu socjalnego po stronie powódki, gdyż w tamtej sprawie Sąd nie badał okoliczności wymienionych w art. 14 uopl, a poza tym orzeczenie o uprawnieniu do lokalu socjalnego może zawsze ulec zmianie wskutek zmiany okoliczności faktycznych.

Strona pozwana (...) wniosła o odrzucenie powództwa z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej względnie o oddalenie powództwa jako niezasadnego. Zarzuciła, że wyrok orzekający eksmisję powódki bez prawa do lokalu socjalnego został wydany po wejściu w życie ustawy o ochronie praw lokatorów, a zatem zgodnie z jej art. 35 i obowiązującym stanem prawnym brak jest podstaw prawnych do wystąpienia przez powódkę z przedmiotowym żądaniem. Pozwana podkreśliła także, że przepisy ustawy o ochronie praw lokatorów dotyczą wyłącznie lokatorów, a powódka z uwagi na brak tytułu prawnego do lokalu nie posiada takiego statusu.

Interwenient uboczny A. D. wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 12 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie oddali powództwo i odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu.

Orzeczenie oparto na następująco ustalonym stanie faktycznym.

Wyrokiem zaocznym z dnia 16 grudnia 2010 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie nakazał F. K. i B. G. opuszczenie i opróżnienie lokalu mieszkalnego numer (...) położonego przy ul (...) w K. oraz ustalił, że nie przysługuje im prawo do lokalu socjalnego. Na podstawie tego wyroku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie M. M. prowadził egzekucję pod sygn. akt KM 648/12. W toku tego postępowania egzekucyjnego organ egzekucyjny zawiadomił powódkę, iż z uwagi na okoliczność, że jest osobą niepełnosprawną, która nie może zamieszkać w innym lokalu niż dotychczas zajmowany, może ona wystąpić z powództwem o ustalenie prawa do lokalu socjalnego w terminie sześciu miesięcy od otrzymania zawiadomienia. Powódka nadal mieszka w przedmiotowym lokalu. Powódka zamieszkała w nim za zgodą F. K., który był najemcą przedmiotowego lokalu i jednocześnie krewnym matki powódki. Powódka nie uiszcza w związku z tym żadnych opłat. Powódka utrzymuje się z zasiłku uzyskiwanego z (...) w K. w łącznej wysokości około 750 złotych i nie uzyskuje innych dochodów, ani nie otrzymuje pomocy finansowej od rodziny. Powódka była adoptowanym dzieckiem i nie zna swoich rodziców biologicznych. Matka adopcyjna powódki nie żyje, a jej ojciec adopcyjny nie utrzymuje z nią żadnego kontaktu i w żaden sposób jej nie pomaga. Spadek po matce adopcyjnej powódki w całości odziedziczył ojciec adopcyjny powódki, który mieszka w domu rodziców adopcyjnych powódki w K. przy al. (...) II razem z konkubina. Były mąż powódki założył nową rodzinę, z którą mieszka w K. przy ulicy (...). Do 2006 r. w lokalu tym, mającym charakter lokalu komunalnego, mieszkała powódka. Lokal ten były mąż powódki dostał po swojej babci. Córka powódki wyjechała za granicę i również nie utrzymuje z powódką żadnych kontaktów; powódka nie zna nawet jej miejsca zamieszkania. Syn powódki mieszka z jej byłą teściową w lokalu przy ulicy (...) w K. o powierzchni około 40 m²; ma 20 lat, uczy się w średniej szkole i nie pracuje. Powódce nie przysługuje tytuł prawny do jakiegokolwiek nieruchomości, w której mogłaby zamieszkać. Nie może ona także zamieszkać u rodziny lub znajomych. Powódka od 2006 r., kiedy po raz pierwszy była hospitalizowana na oddziale zamkniętym, leczy się psychiatrycznie; zdiagnozowano u niej zaburzenia depresyjno-lękowe; cierpi również na cukrzycę i nadciśnienie tętnicze. Powódka posiada orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Powódka leczy się w Szpitalu im. (...) w K. i większą część roku przebywa na oddziale rehabilitacyjnym dziennym. Powódka zażywa obecnie mocne leki psychotropowe, przez co nie spożywa alkoholu, wchodzącego w interakcje z takimi lekami. Powódce pomaga na co dzień jej znajomy Z. R., który odwiedza ją codziennie i między innymi odwozi ją do szpitala. Czasem pomaga też powódce finansowo. Mieszkający razem z powódką F. K. nadużywa alkoholu i był zabierany przez Policję na izbę wytrzeźwień. Często po otrzymaniu świadczenia emerytalnego urządzał imprezę alkoholową w zajmowanym przez siebie lokalu, podczas której obecna była także powódka. F. K. zaprzestał płacić za korzystanie z lokalu w związku z czym orzeczona została w stosunku do niego i powódki eksmisja; miał on też sprawę w Sądzie w związku z kradzieżą prądu.

Ustaień faktycznych w sprawie Sąd dokonał w oparciu o wskazane w uzasadnieniu dokumenty oraz zeznania wymienionych świadków.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Badając żądanie pozwu Sąd Rejonowy odwołał się do przepisów art. 14, 24 i 35 uopl oraz art. 189 k.p.c. i uznał, że żaden z nich nie mógł stać się podstawą do uwzględnienia powództwa.

W ocenie Sądu Rejonowego art. 14 ust 1 uopl stanowi podstawę do orzekania w przedmiocie uprawnienia do lokalu socjalnego tylko w postępowaniu, którego przedmiotem jest orzeczenie eksmisji i nie stanowi odrębnej podstawy do ustalania prawa do lokalu socjalnego. Art. 24 uopl dotyczy osób, które zajmują lokal bez tytułu prawnego, gdy tymczasem powódka taką osobą nie była, gdyż mieszkała w przedmiotowym lokalu za zgodą najemcy F. K. i nikt z nich nie uważał tego stanu za bezprawny. W ocenie Sądu wskazane osoby łączył stosunek użyczenia lokalu, co wykluczało zastosowanie art. 24 wskazanej ustawy. Z kolei art. 35 uopl daje podstawę orzekania o lokalu socjalnym, ale tylko wobec osoby objętej orzeczeniem eksmisyjnym, chociażby nieprawomocnym, wydanym i niewykonanym przed dniem wejścia w życie uopl. Orzeczenie o eksmisji, o którym mowa w tym przepisie musi być zatem wydane przed dniem wejścia w życie uopl, tj. przed dniem 10 lipca 2001 r., a w sprawie niniejszej wyrok eksmisyjny został wydany w dniu 16 grudnia 2010 r.. Odrębną podstawą przyznania prawa do lokalu socjalnego nie może być art. 35 ust. 4 uopl, gdyż reguluje on jedynie postępowanie organu egzekucyjnego w sytuacji, gdy stwierdzi zaistnienie sytuacji opisanej w ustępie 1 tego przepisu i nie ustanawia odrębnych od tych z ust. 1 art. 35 przesłanek nabycia prawa do lokalu socjalnego.

W ocenie Sądu Rejonowego za oddaleniem powództwa przemawiał też brak interesu prawnego powódki w żądaniu ustalenia prawa. Interes prawny w żądaniu ustalenia prawa zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, przy czym interes ten nie istnieje, jeżeli powód może poszukiwać ochrony prawnej w drodze innych przysługujących mu środków prawnych np. poprzez wniesienie powództwa o zapłatę. W stosunku do powódki wydany został wyrok zaoczny, co do którego jak twierdzi powódka nie miała ona możliwości zapoznania się z jego treścią, a nadto nie wносиła w stosunku do niego sprzeciwu wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu, gdyż akta sądowe zaginęły w archiwum. Z twierdzeń powódki wynika zatem, że nie wykorzystwała ona przysługujących jej środków prawnych w sprawie, w której wydano wyrok zaoczny, a tym samym skoro nadal może poszukiwać ochrony prawnej za pomocą tych środków, to brak jest po jej stronie interesu prawnego do wniesienia powództwa o ustalenie. Żadnym usprawiedliwieniem dla zaniechania skorzystania z tych środków nie może być informacja o zaginięciu akt, gdyż w przypadku wniesienia środków zaskarżających wydany wyrok akta te zostaną przez Sąd odtworzone.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 102 k.p.c..

Apelację od tego wyroku wniosła powódka, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, względnie o jego zmianę i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje. Powódka zarzuciła naruszenie:

- 1) art. 24 uopl poprzez przyjęcie, że nie ma on zastosowania do powódki, choć zgodnie z nim brak prawa do lokalu socjalnego obejmuje tylko osoby zajmujące lokal bez tytułu prawnego, a zatem nie takie jak powódka;
- 2) art. 35 ust. 4 uopl poprzez uznanie, że nie stanowi on podstawy prawnej dla uwzględnienia żądania.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości jako bezzasadnej.

Interwenient uboczny także wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w pełni podziela dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę prawną roszczenia. Żaden z badanych przez Sąd I instancji przepisów, w tym te powoływane w apelacji, nie stanowi podstawy prawnej dla ustalenia, że powódce przysługuje prawo do lokalu socjalnego.

Zgodnie z art. 14 ust 1 uopl w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu sąd orzeka o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego bądź o braku takiego uprawnienia wobec osób, których nakaz dotyczy. Przepis ten stanowi podstawę do orzekania w przedmiocie uprawnienia do lokalu socjalnego tylko w postępowaniu, którego przedmiotem jest orzeczenie eksmisji i nie stanowi odrębnej podstawy do ustalania prawa do lokalu socjalnego. Wbrew apelacji zachowuje tutaj pełną aktualność uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2001 r. (III CZP 8/01, OSNC 2001/10/146), w której napisano, że „o uprawnieniu najemcy do otrzymania lokalu socjalnego sąd może orzec wyłącznie w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu”. Na orzeczenie te powołują się zresztą nie tylko składy tutejszego Sądu, ale też inne Sądy, żeby podać dla przykładu orzeczenie Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 20 listopada 2009 r. (II Ca 749/09).

Podstawy ustalenia prawa do lokalu socjalnego nie stanowi w niniejszej sprawie powoływany w apelacji art. 24 uopl, gdyż zawiera on normę adresowaną nie do Sądu, lecz do gminy i nie może stanowić podstawy do orzekania przez sąd o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego. Też taką wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 15 listopada 2001 r. (III CZP 66/01, OSNC 2002/9/109) pisząc, że „przepis art. 24 uopl nie jest adresowany do sądu, lecz do gminy, realizującej obowiązki wynikające z gospodarowania zasobem mieszkaniowym, obejmującym także lokale przeznaczone na wynajem jako socjalne”. Szeroko na ten temat wypowiedział się też Sąd Najwyższy w uchwale podjętej w składzie 7 sędziów w dniu 20 maja 2005 r. (III CZP 6/05, OSNC 2006/1/1), pisząc w uzasadnieniu, że „art. 24 ustawy należy odczytywać w powiązaniu z art. 23 ust. 2 ustawy w ten sposób, że gmina może zawrzeć umowę najmu lokalu socjalnego także z osobą, która samowolnie zajmuje lokal i wobec której orzeczono opróżnienie lokalu, jeżeli zawarcie takiej umowy byłoby w świetle zasad współżycia społecznego szczególnie usprawiedliwione”. Na marginesie dodać trzeba, że z całą pewnością przepis ten dotyczy tylko osób zajmujących lokal bez tytułu prawnego, a taką osobą powódka, co wyraźnie zaznaczył Sąd Rejonowy, nie jest, a zatem przepis ten na pewno w jej sytuacji faktycznej nie może znaleźć zastosowania.

Jedyną podstawą do odrębnego ustalenia na drodze postępowania sądowego prawa do lokalu socjalnego jest art. 35 uopl, który dotyczy jednak osób, które przed dniem wejścia w życie ustawy zostały objęte orzeczeniem sądowym nakazującym opróżnienie lokalu, a zatem przepis ten nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie, gdyż wyrok eksmisyjny pochodzi z 2010 r.. Jednocześnie powtórzyć trzeba za Sądem I instancji, że przepis ust. 4 tego artykułu w ogóle nie ma charakteru materialnoprawnego, lecz proceduralny i statuuje on jedynie sposób postępowania organów prowadzących postępowanie egzekucyjne (w szczególności komornika) w sytuacji, w której prowadzone przez nich postępowanie mieści się ramach hipotezy art. 35 ust. 1 uopl. Z całą stanowczością stwierdzić należy, że wskazywany w apelacji przepis art. 35 ust. 4 uopl nie stanowi żadnej podstawy do orzekania przez Sąd o uprawnieniu do lokalu socjalnego.

Samodzielną podstawą ustalenia istnienia prawa do lokalu socjalnego nie może być również art. 189 k.p.c. Ustawodawca w sposób wyczerpujący przewidział tryb i postępowanie, w którym może dojść do ustalenia prawa do lokalu socjalnego – w postępowaniu o eksmisję na podstawie art. 14 uopl, a w odrębnym postępowaniu wyłącznie w oparciu o art. 35 tej ustawy. Również Sąd Najwyższy w powołanym już orzeczeniu z dnia 12 kwietnia 2001 r. na pytanie prawne, czy można dochodzić w drodze powództwa opartego na art. 189 k.p.c. ustalenia prawa do lokalu socjalnego orzekł, że o uprawnieniu najemcy do otrzymania lokalu socjalnego sąd może orzec tylko w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu. Wobec tego, nie może mieć żadnego znaczenia dla toczącego się postępowania sądowego, czy powódka odpowiada dziś przesłankom z art. 14 ust. 4 uopl, gdyż te powinna ona dowodzić w procesie o eksmisję, który jest już prawomocnie zakończony. Powództwo o ustalenie nie może zmierzać do weryfikacji prawidłowości prawomocnego orzeczenia zapadłego w innej sprawie, do czego doprowadziłoby uwzględnienie żądania pozwu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono mając na uwadze, że powódka przegrała to postępowanie, a ani strona pozwana ani interwenient uboczny, reprezentowani przez fachowych pełnomocników, nie wniesli o zasądzenie na ich rzecz kosztów tego postępowania, co uzasadniało zastosowanie art. 109 § 1 zd. 1 kpc.